

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

(назва освітнього компонента)

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014.07 Середня освіта (Географія)** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми **Середня освіта. Географія.** _____

Економіка _____

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Географія. Економіка.

Розробник: к. г. н., доц. Потапова А. Г.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	<i>01 Освіта / Педагогіка</i> <i>014.07 Середня освіта. географія</i> <i>Середня освіта. Географія. Економіка.</i> <i>Бакалавр</i>	Нормативний
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання 1-й
		Семестр 2-й
		Лекції 34 год.
		Практичні 30 год.
		Самостійна робота 48 год.
ІНДЗ: немає	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Потапова Алла Геннадіївна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Потапова_Алла_Геннадіївна
Телефон	+380503783394
e-mail	potapova.alla@vnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен п'ятницю 15.00–16.00, аудиторія С-607А

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація курсу. Силабус освітнього компонента «Основи економіки» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка» підготовки бакалавра, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка».

«Основи економіки» є освітнім компонентом з циклу загальної підготовки.

Пререквізити

Освітні компоненти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння досліджуваного компонента: «Психологія» тощо.

Постреквізити

Освітні компоненти, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення освітніх компонентів «Фінансова грамотність у закладах загальної середньої освіти», «Педагогіка», «Методика навчання економічних дисциплін в закладах загальної середньої освіти», «Економічна та соціальна географія України», «Регіональна економічна і соціальна географія», а також освітніх компонентів вільного вибору.

Мета і завдання освітнього компонента

Загальною **метою** освітнього компонента «Основи економіки» є формування системи знань про загальні основи функціонування і розвитку економічних систем та моделі поведінки в них господарюючих суб'єктів, оволодіння методикою викладання освітнього компонента в школі.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є:

- формування системи знань про економічну поведінку суб'єктів економіки в умовах обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб усупільстві;
- набуття ринково-економічного мислення студентів;
- з'ясування ролі економічних знань у процесі реалізації економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні розуміння тих ринкових перетворень, що відбуваються у національній та світовій економіці;
- вироблення вміння самостійно здійснювати аналіз економічних процесів;
- вивчити зміст та структуру шкільної економічної освіти, підручників; забезпечити засвоєння теоретичних засад методики викладання економіки;
- навчити аналізувати шкільні підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів; проектувати зміст навчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їх включення у процес навчання;
- забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку
- виробити вміння користуватися методичним апаратом викладання економіки, забезпечити опанування елементами педагогічних технологій та теоретичних знань з економіки.

Результати навчання (Компетентності)

Компетентності, формування котрих забезпечує вивчення освітнього компонента «Основи економіки:

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях (**ЗК1**);
- знання й розуміння предметної області та професійної діяльності (**ЗК2**);
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю (**ЗК3**);
- здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі (**ЗК4**);
- здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів) (**ЗК5**);
- здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (**ЗК6**);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (**ЗК7**);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій (**ЗК8**).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету (**ФК1**);
- здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності (**ФК2**);

– здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів **(ФК3)**;

– здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення **(ФК4)**;

– здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства **(ПК1)**;

– здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному) **(ПК2)**;

– здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей **(ПК5)**;

– здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону **(ПК6)**;

– здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності **(ПК9)**.

Результатом вивчення освітнього компонента «Основи економіки» є:

– демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання **(PH2)**;

– вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них **(PH5)**;

– демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності **(PH7)**;

– генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами **(PH8)**;

– застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності **(PH9)**;

– демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності **(PH10)**;

– виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності **(PH11)**;

– аналізує власну педагогічну діяльність та її результати, здійснює об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей **(PH12)**;

– демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні **(PH13)**;

– знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки **(ПРН1)**;

– застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати

природно-географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки (ПРН6);

– розуміє глобальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства (ПРН8);

– знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії, економіки, підприємництва та фінансової грамотності для виконання освітньої програми закладів загальної середньої освіти (ПРН10);

– добирає міжпредметні зв'язки шкільних курсів географії з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»; курсів з економіки, «Підприємництва та фінансової грамотності» на рівні базової середньої освіти (ПРН11).

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Методичні аспекти викладання економіки						
Тема 1. Об'єкт та мета економічних досліджень. Зміст і мета шкільної економічної освіти	8	2	2	4	-	ДС, РК, ІРС/1
Тема 2. Потреби та споживчі блага	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 3. Виробництво. Фактори виробництва	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 4. Моделі ринкової, планової та змішаної економіки	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 5. Попит, пропозиція, ринкова ціна	11	4	2	4	1	ДС, РК, ІРС/4
Тема 6. Гроші: їх функції та види	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/1
Тема 7. Ринкова структура: особливості різних ринків	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 8. Доходи у ринковій економіці	6,5	2	-	4	0,5	ДС, РК, ІРС/1
Разом за модулем 1	60	18	14	24	4	15
Змістовий модуль 2. Національна економіка та її регулювання						
Тема 9. Структура економіки	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/1
Тема 10. Оцінка результатів національного виробництва: ВВП	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 11. Зайнятість і безробіття	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 12. Інфляція як макроекономічне явище	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 13. Ціни, доходи, споживання, нагромадження	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 14. Податки та державний бюджет	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 15. Грошова політика держави	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 16. Світова економіка	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Разом за модулем 2	60	16	16	24	4	15
Модульна контрольна робота 1						Т / 30
Модульна контрольна робота № 2						Т / 30
Самостійна робота						10
Всього годин / Балів	120	34	30	48	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

№ з/п	Назва теми, зміст роботи	Кількість годин денна форма навчання
1	2	3
1	Економічна теорія як наука	3
2	Етапи виникнення, становлення та розвитку економічної теорії	3
3	Виробничі можливості суспільства. Соціальна сутність виробництва	3
4	Інститути і право власності	3
5	Економічний розвиток суспільства. Сучасні економічні системи. Перехідна економіка	3
6	Товарне виробництво. Теорії вартості і грошей	3
7	Ринок як економічна форма організації функціонування економіки	3
8	Конкуренція в ринковій економіці	3
9	Домогосподарство як суб’єкт ринкових відносин	3
10	Підприємництво. Фірма в системі ринкових відносин	3
11	Витрати і доходи фірми. Механізм ціноутворення	3
12	Ринок праці. Заробітна плата	3
13	Ринок капіталу. Процент	3
14	Ринок землі. Земельна рента. Ринок нерухомості	3
15	Система макроекономіки. Основні результати і показники макроекономіки	3
16	Макроекономічна рівновага та економічне зростання	3
Разом		48

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв’язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота здобувачів освіти, контрольні заходи.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Роботи, у яких виявлено плагіат, так само як і однакові роботи різних здобувачів освіти, не оцінюються.

Перескладання – забороняється.

Цитування нормативно-правових актів, статистичної інформації під час виконання завдань не вважається плагіатом за умови наявності посилань.

Політика щодо дедалайнів та перескладання

Поточний контроль засвоєння навчального процесу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного курсу на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному курсі на платформі Moodle. Кінцевий термін перескладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинного Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/71-2/нормативні-документи-вну-імені-лесі-у>).

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента. Завдання із цих видів поточного контролю оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів. Здобувач освіти може скласти пропущені з поважної причини теми та покращити свій результат та ту суму балів, яку було виділено на ці теми.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

– поточну роботу з відповідних тем;

– виконання завдань з відповідних тем (під час аудиторного заняття та на платформі електронного курсу Moodle).

За активність на заняттях здобувач освіти може отримати до 20 % максимального поточного бала, при цьому сума поточних балів за семестр не може перевищувати 40 балів.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих його завершальних етапах у формі іспиту.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання (контрольної роботи у формі тесту на платформі Moodle).

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах, як сума поточної та контрольної модульних оцінок.

Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав усі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована здобувачем у поза аудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента, як сума підсумкових модульних оцінок, становить не менше 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з освітнього компонента. Іспит складається тоді, якщо здобувач освіти бажає підвищити свій бал. Водночас бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Екзамен проводиться в усній формі, за екзаменаційними білетами.

Екзамен відбувається в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти

Від 75 до 100 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана вчасно, повністю відповідає поставленому завданню; отримані правильні результати; звіт виконано охайно; висновки до роботи повні, самостійні та обґрунтовані, відсутні логічні, граматичні та стилістичні помилки; наявні правильно оформлені посилання на джерела; на захисті здобувачем освіти продемонстровано розуміння як загального результату, так і кожного етапу роботи; здобувач знає нормативну базу, вільно володіє основними категоріями освітнього компонента, здатен пояснювати природу та зміст основних явищ і процесів, аргументовано викладає зміст навчального матеріалу, вміє доводити проблему, посилаючись на власні міркування, наукові джерела та дані, отримані за допомогою доступних інформаційних технологій і баз даних, вирішує складні проблемні завдання. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 75 до 100 % тестових завдань.

Від 50 до 75 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана вчасно, загалом відповідає поставленому завданню; в отриманих результатах та висновках наявні незначні недоліки; у звіті є несуттєві помилки як в змісті, так і в оформленні; на захисті здобувачем освіти загалом продемонстровано розуміння загального результату та кожного етапу роботи, проте наявні несуттєві помилки; здобувач освіти самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, допускає несуттєві помилки коли пояснює природу та зміст основних явищ і процесів; загалом демонструє вміння проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Під час поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 50 до 75 % тестових завдань.

Від 25 до 50 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана із запізненням, наявні правильні результати менше ніж з 50 % завдань; наявні суттєві недоліки при виконанні роботи та в отриманих результатах, в оформленні та змісті звіту; висновки є неповними та недостатньо обґрунтованими; під час захисту роботи здобувач освіти припускається суттєвих помилок. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено від 25 до 50 % тестових завдань.

Від 1 до 25 % максимального бала, який передбачений цим силабусом за виконання практичної роботи.

Робота виконана із запізненням, наявні правильні результати менше ніж з 25 % завдань; наявні суттєві недоліки при виконанні роботи та в отриманих результатах, в оформленні та змісті звіту; висновки поверхневі та необґрунтовані; на захисті роботи здобувач освіти фрагментарно демонструє розуміння загального результату та кожного етапу роботи. Під час здійснення поточного контролю у формі тестів правильно вирішено менше 25 % тестових завдань.

У разі, якщо практична робота виконана із запізненням понад тиждень (без поважних причин), виконана вчасно, проте не захищена, бал знижується на 10 % від максимального бала.

Зарахування результатів навчання, отриманих у формальній та/або інформальній освіті

Результати освіти, отримані у формальній та/або інформальній освіті, можуть бути зараховані як додаткові у межах поточного оцінювання, при цьому сума поточних балів за семестр не може перевищувати 40.

Види наукової та практичної активності здобувачів освіти	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному виданні наукових праць здобувачів освіти в межах тематики освітнього компонента	20
Виступ на міжнародній, всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з публікацією тез доповіді в межах тематики освітнього компонента	до 10
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів або інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 15

Розподіл балів

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання – максимальний бал 40.

Практичні роботи №№ 1–15 – максимальний бал 2,0 (за кожно).

Самостійна робота – максимальний бал 10.

Підсумкове оцінювання – максимальний бал 60.

Модульна контрольна робота № 1 – максимальний бал 30.

Модульна контрольна робота № 2 – максимальний бал 30.

Комунікація

Основні платформи для комунікації викладача зі здобувачами освіти

1. Moodle (новинний форум, система приватних повідомлень, коментарі до завдань).

2. Група у Telegram Web, яка створюється старостою і працює протягом навчального семестру.

Індивідуальна консультація може бути надана здобувачу освіти в аудиторії (згідно розкладу консультацій), в телефонному режимі, у формі відповіді на письмовий запит, надісланий на електронну пошту викладача.

Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Економіка – об'єкт економічного дослідження.
2. Класики економічної науки.

3. Суб'єкти економічних відносин.
4. Засоби економічної науки.
5. Зв'язок економічної науки з іншими науками.
6. Потреби.
7. Споживче благо.
8. Загальні характеристики виробництва та його зміст.
9. Технологічні способи виробництва.
10. Організаційні форми виробництва.
11. Структура виробництва.
12. Фактори (ресурси) виробництва.
13. Продукт та ефективність виробництва.
14. Взаємозв'язок основних виробничих процесів – виробництва, споживання та розподілу.
15. Економічний кругообіг.
16. Особливості та принципи ринкової економіки.
17. Моделі ринкової економіки.
18. Кругообіг, особливості та принципи планової (командної) економіки.
19. Перехід від планової до ринкової економіки.
20. Змішана економіка.
21. Основні чинники ринкової ціни.
22. Ринковий попит.
23. Ринкова пропозиція.
24. Нецінові чинники ринкового попиту та пропозиції.
25. Ціна ринкової рівноваги.
26. Роль ціни рівноваги попиту та пропозиції.
27. Приклади неринкового ціноутворення.
28. Перехід від натурального до товарного господарства та виникнення грошей.
29. Економічний зміст та функції грошей.
30. Види грошей.
31. Грошова маса.
32. Структура ринку країни за об'єктами купівлі-продажу.
33. Ринок готових товарів.
34. Організація гуртової (оптової) торгівлі.
35. Організація роздрібною торгівлі.
36. Ціни товарів на ринку готової продукції.
37. Ринок виробничих ресурсів.
38. Ринок землі.
39. Ринок праці.
40. Ринок капіталів.
41. Ринок інформації.
42. Національне багатство як матеріальна основа національної економіки.
43. Цілісність національної економіки.
44. Відповідність сукупних доходів та сукупних витрат.
45. Відповідність сукупного попиту та сукупної пропозиції.
46. Циклічність як форма руху національної економіки.
47. Середні та довгі економічні цикли.
48. Система національних рахунків, валовий внутрішній продукт та інші показники національного виробництва.
49. Використання ВВП у міжнародних порівняннях.
50. Номінальний та реальний ВВП.
51. Основні характеристики національного ринку праці та безробіття.
52. Рівень безробіття та його основні види.

53. Чинники виникнення безробіття.
54. Наслідки безробіття для економіки та дії уряду з обмеження безробіття.
55. Економічний зміст і вимірювання інфляції.
54. Види інфляції за причинами виникнення.
55. Наслідки інфляції для національної економіки та антиінфляційні заходи уряду.
56. Зв'язок між інфляцією та безробіттям.
57. Ефективність ринкової економіки та невдачі (обмеження) ринку.
58. Діяльність уряду в зв'язку зі згортанням конкуренції.
59. Діяльність уряду в зв'язку з екстерналіями.
60. Суспільні (громадські) блага та діяльність уряду.
61. Розподіл доходів у суспільстві, соціальна рівність та діяльність уряду.
62. Уряд у системі економічного кругообігу.
63. Невдачі (обмеження) уряду.
64. Фінансова політика уряду та регулювання національної економіки.
65. Податки.
66. Податкова система країни.
67. Використання фінансових інструментів для стимулювання (стримування) економіки.
68. Доцільна межа податкового навантаження.
69. Державний бюджет.
70. Дефіцит державного бюджету та державний борг.
71. Грошова (монетарна) політика уряду та регулювання національної економіки.
72. Стійкість національних грошей.
73. Попит на гроші та пропозиція грошей.
74. Грошовий мультиплікатор.
75. Банківська система країни.
76. Наслідки регулювання економіки грошовими інструментами.
77. Грошова сфера та грошове регулювання української економіки.
78. Світове господарство.
79. Місце української економіки у світовому господарстві.
80. Глобалізація: економічні причини та наслідки.
81. Переваги та обмеження глобалізації.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Курс лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 259 с.

3. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 57 с.

4. Потапова А. Бізнес-планування: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 113 с.
5. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Сертифікований електронний курс навчальної дисципліни (Модель № 2) (Протокол № 4 від 19 грудня 2022 р.).
6. Потапова А. Г. Агробізнес. Навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 112 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін: Навч. посіб. К. : КНЕУ, 2006. 708 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 263 с.
3. Балягіна І. А., Богорад М. А., Ковальчук Г. О. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2003. 341 с.
4. Борщевський В., Давиденко Ю., Клапгам Р., Магас В., Мокій А., Ломанн М., Олійник О. Соціальна ринкова економіка: основні орієнтири для України. К., 2003. 119 с.
5. Булавіна О. А., Балягіна І. А., Богорад М. А. Методика викладання економіки. Збірник кейсів, ситуативних вправ та розвиваючих завдань: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 300 с.
6. Вілкул Ю. Г. Ринкова економіка і держава (макроекономічний аспект): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кривий Ріг : Мінерал, 2003. 542 с.
7. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. 224 с.
8. Економічна теорія: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 784 с.
9. Економічна теорія: політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2014. 710 с.
10. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2010. 494 с.
11. Єщенко П. С. Економіка для всіх. К. : Вища школа, 2009. 478 с.
12. Тимченко І. Є., Крупська Л. П., Латер Ю. С., Чорна Т. І., Ящишина І. В. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. 136 с.
13. Ковальова К. І., Ковальов В. В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. К. : Видавництво Ліра-К, 2012. 184 с.
14. Ковальчук Г. О. Економіка родини: Навч. посібник. К. : КНЕУ, 2002.
15. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті. Навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 1999. 128 с.
16. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2018. 240 с.
17. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2019.
18. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2014. 432 с.
19. Пасічник Н. О. Методика навчання основ економіки: Навчально-методичний посібник. Кіровоград : Імекс, 2008. 112 с.
20. Радіонова І. Ф., Кравченко І. С., Радченко В. В. Загальна економіка: підручник для 10 (11) класів середніх загальноосвітніх закладів / за ред. І. Ф. Радіонової. 5-те вид., доп., перероб. і виправлене. Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2007. 368 с.
21. Радіонова І. Ф., Радченко В. В. Економіка (профільний рівень). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 208 с.

Допоміжна

1. Булавенко С. Застосування методики критичного мислення на уроках економіки. *Географія та основи економіки в школі*. 2004. № 1. С. 17–19.
2. Горленко Г. О. Методичний посібник для вчителя до Збірника задач з економіки. Вид. 2-е. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2003. 116 с.
3. Горленко Г. О. Практикум з економіки для 10–11 класів. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2005.
4. Горленко Г. О. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2002. 168 с.
5. Димарчук Т. В. Застосування інтерактивних методів при вивченні економіки. *Економіка в школах України*. 2006. № 11. С. 19–22.
6. Квартіна Б. О. Розвиток життєвої компетентності на уроках з основ економіки. *Економіка в школах України*. 2007. № 10. С. 10.
7. Махотін Д. А. Інтерактивне навчання на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2008. № 7. С. 30–32.
8. Політило М. Ф. Використання інформаційних схем на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2006. С. 9–12.
9. Потапова А., Дмитроца І. Формування стратегії сталого розвитку Волинської області. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 50–53.
10. Потапова А., Герасимук В. Ресурсно-інвестиційна привабливість Любешівської об'єднаної територіальної громади. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 48–50.
14. Сухова О. С. Навчання на уроках економіки? Легке, цікаве, успішне! *Економіка в школах України*. 2008. № 1. С. 15–21.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Газета «Бізнес»: www.business.kiev.ua
2. Державна податкова адміністрація: www.sta.gov.ua
3. Державний комітет статистики України: www.ukrstat.gov.ua
4. Діловий центр України: [www.bc.kiev.ua / index.html](http://www.bc.kiev.ua/index.html)
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: www.ieg.kiev.ua
6. ЛігаБізнес: www.business.liga.net
7. Міжнародний валютний фонд: www.imf.org.
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу: www.ica.org.ua
9. Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України: www.me.kmu.gov.ua
10. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua
11. Національний банк України: www.bank.gov.ua
12. Організація з економічного співробітництва і розвитку: www.oecd.org
13. Світова організація торгівлі: www.wto.org
14. Статистика по Європі: www.eurostat.int/comm/eurostat Міністерство освіти і науки України www.mon.gov.ua
15. Інститут модернізації змісту освіти <https://imzo.gov.ua>
16. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Юхимович Оксана Антонівна Методичні розробки. Ігри та конкурси. <http://www.digestnkv10.org.ua/index.php?id=1&sid=7&lan=>
18. Курс «Фінансова грамотність» <https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12-ta-novini>.